

Kaks saaki ühe aastaga

Peale esimeste teraviljade koristamist jääb sügiseseks taimekasvuks sobivat aega ligikaudu 1,5 kuud. Juhul kui teravilja alla on külvatud sobiv haljasväetiskultuur jätkub fotosüntees ja koos sellega ka kuivaine tootmine hilissügiseni.

Otstarbekas oleks haljasväetamiseks valida kultuur, mis annab suurima kuivainesaagi. Lisaks tuleks arvestada selle kultuuri enda väetisenõudlusega, tema võimega omastada taimetoitaineid pinnase sügavamatest kihtidest, tema kasvukiiruse ja -kõrgusega, juurte massiga ja nende sügavuti kasvu võimega, juurte mulla tihese kobestamise võimega, umbrohtude alla surumise võimega, järgnevate kultuuridega ühiste haiguste ja kahjuritega, talvekindluse ja muude kasvukindluse näitajatega, kohaliku seemne tootmise võimalusega, paljunemiskoeffitsiendiga . . .

Tallinnas 1965. aastal välja antud „Maaviljeluse käsiraamat“ iseloomustab mesikat kui kõige olulisemat haljasväetiskultuuri, millel on kõik selleks vajalikud head omadused. Happelistel muldadel on selleks otstarbeks sobiv lupiin.

Põllumeeste praktika näitab, et kevadel teravilja alla külvatud valge mesikas suudab sirguda sügiseks keskmiselt poole meetri kõrguseks. Mesika kuivaine, mis jääb põllule väetiseks, ongi sama aasta teine saak. See on saadud vaid väikeste täiendavate kuludega seemnele ja külvile. See on orgaaniline väetis, mida võrreldes sõnniku ja lägaga, pole vaja hoiustada, laadida, vedada ja laotada. Samal ajal on efekt sama, või isegi parem. Põldu väetatakse väga ühtlaselt ja teda ei tallata selle töö käigus. Väga tugeva ja sügavale tungiva juurestiku lagunedes muutub muld struktuurseks ja kobestub ka mulla all olev tihese kiht.

Teatavasti väheneb teravilja kasvatamisel mullas sisalduv huumus tonni võrra hektari kohta aastas. Mullahuumuse vähenemisel muutub mineraalväetiste kasutamine järjest ebatulusamaks. Huumusvaeses, struktuuritus ja järjest enam paatuvas mullas jääb järjest vähemaks taimede kasvuks vajalikku vett ja õhku. Väheneb ka sügavamatest pinnasekihtidest vee ja toitainete kättesaadavus, sest mulla tihenemise tõttu on taimejuurte sügavuskasv pärsitud.

Seetõttu on huumusvaesed, vähestruktuursed mullad põua- ja samal ajal ka sademetekartlikumad. Mineraalväetistega väetamist võib sellises olukorras võrrelda dopinguga. Sealjuures on piisava efekti saamiseks vaja annuseid üha suurendada. Seoses väikese puhveramisvõimega seob

taoline muld halvasti taimetoitaineid ja neid uhutakse välja enam, kahjustades viimasega nii tootja huve kui loodust.

Varem, kui mineraalväetiste kasutamine oli veel vähene, saadi suur osa taimedele vajalikest mineraalainetest, eeskätt lämmastikust ja fosforist, huumuse mineraliseerimise teel. Selleks oli vaja mulda rohkem liigutada ehk harida ja külvama asuti hiljem.

Kaasajal on mullahuumuse roll muutunud. Huumust tuleb vaadata eeskätt kui mullastruktuuri parandajat, mille abil luuakse taimejuurtele nende kasvuks sobiv keskkond. Eriti olulised on hea struktuuriga mullad kui kasutatakse kaasaegset rasket põllutehnikat.

Külvates kevadel koos teraviljaga, või veidi hiljem, selle alla valge mesika seemne on põld ka peale terasaagi koristamist töös, akumuloides päikeseenergiat ning tootes mullahuumuse täiendamiseks vajalikku orgaanilist ainet. Akumulatsioon jätkub mõningal määral veel ka järgmisel varakevadel, seni kuni taimik likvideeritakse ja põllule uuesti vili külvatakse. Põllult saate mitte ainult igal aastal saagi, vaid sisuliselt isegi kaks saaki – ühe toiduks ja söödaks ja teisega parandate mulla struktuuri, täiendades selle huumusvaru.

Otstarbekalt korraldatud haljasväetamise korral on võimalik asendada künd ja muu mullaharimine taimejuurte, vihmausside ja mullabakterite poolt tehtava tasuta tööga. Võimalik on eriti heade tulemustega kasutada nn. otsekülvi tehnoloogiat.

Jättes eelmisel aastal kattevilja alla külvatud mesika suveks kasvama on võimalik maha suruda mitmeaastased umbrohud, sealhulgas orashein ja sügisel saab külvata selleks hästi ettevalmistatud maale näiteks talivilja. Kuna mesikas on kaheaastane kultuur, siis ta lõpetab teisel aastal kasvu ise ja herbitsiidi kultuuri likvideerimiseks pole vaja kasutada.

Mulla huumusvaru hektari kohta suureneb 2 tonni võrra. Kasvatades teravilja kaotame hektari kohta igal aastal tonni huumust. Kokku vahe seega 3 tonni. Jättes haljasväetiskultuuri külvamata mullaviljakus, (saagikus), väheneb, seda külvates aga suureneb, luues ühtlasi saagipotentsiaali ka tulevikuks. Samaaegselt muutub surnud substraat elavaks mullaks.

Kuna maheviljelejad ei kasuta mineraalväetisi ja tavapäraseid taimekaitsevahendeid on valge mesika viljelemise teel tehtav väetamine, mulla huumusega rikastamine ja umbrohtude hävitamine ainulaadne võimalus mida pole võimalik asendada ühegi teise meil kasvava kultuuriga, sest ükski teine meil kasvatatav kultuur ei vasta paremini kirjutise algul

esitatud nõuetele. Teise kasvuaasta rohkem kui 2 m pikkuse mesika all on kobe, must, mitmeaastastest umbrohtudest vaba külvalmis muld.

Üritades umbrohtusi hävitada ja taimetoitaineid koguda näiteks mustkesa harimise teel kaotatakse palju mullahuumust ning viimasega kaasnevad eelpool kirjeldatud probleemid. Lääne – Euroopas nimetataksegi maheviljelust orgaaniliseks põllumajanduseks.

Kust hankida seemet, kuidas kasvatada ja kasutada oma maa parandamiseks seda keskkonnasõbralikku kultuuri, saab täpsemalt lugeda interneti kodulehelt aadressiga www.veed.ee .

Olla naabrist parem on auasi, olla konkurendist parem on juba eksistentsi küsimus.

Johannes Valk, agronoom – ökonomist, märts 2012.a.

GSM +372 5164650, roos@laheroos.ee , www.veed.ee